

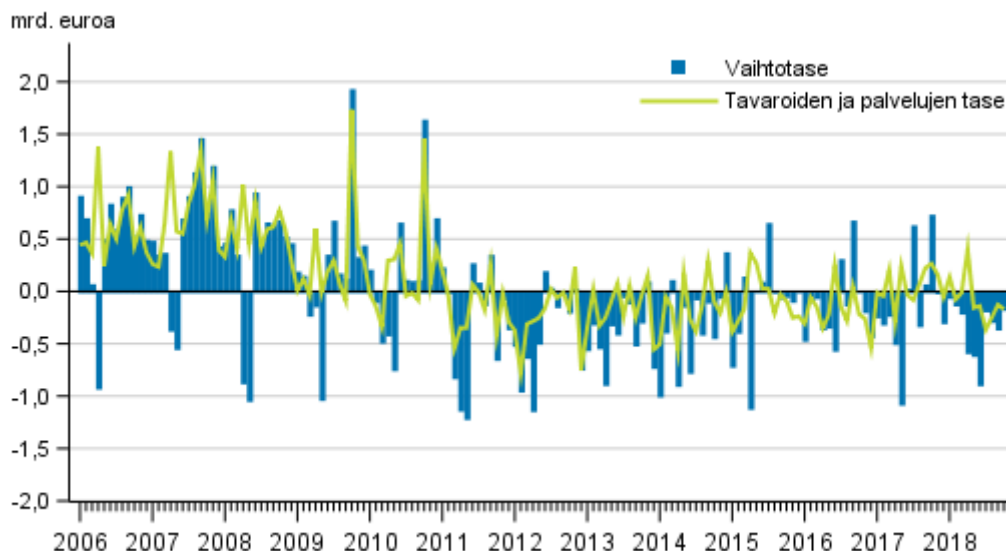
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2018, 3. neljännes, lokakuu

Vaihtotase alijäämäinen kolmannella neljänneksellä, ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui

Vaihtotase oli alijäämäinen vuoden 2018 kolmannella neljänneksellä. Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo kasvoi 3 prosenttia ja palveluviennin arvo 5 prosenttia. Tavaroiden ja palveluiden nettovienti kääntyi alijäämäiseksi tuonnin kasvaessa vientiä nopeammin. Myös tavarakauppa oli palveluiden ohella alijäämäinen. Edellisen kerran tavarakauppa oli alijäämäinen vuoden 2016 viimeisellä neljänneksellä. Ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palvelujen tase

Vaihtotase

Vuoden 2018 kolmannella neljänneksellä vaihtotase oli 0,8 miljardia euroa alijäämäinen. Tavaroiden ja palvelujen tase oli 0,7 miljardia euroa alijäämäinen. Vaihtotaseen alueristä ensitulon tili oli 0,5 miljardia euroa ylijäämäinen ja tulojen uudelleenjaon tili 0,5 miljardia euroa alijäämäinen.

Tavarat ja palvelut

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 0,2 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2018 kolmannella neljänneksellä. Edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä kauppataaseen ylijäämää kertyi 0,5 miljardia euroa. Palvelutase oli 0,5 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2018 kolmannella neljänneksellä. Palvelutaseen heikentymiseen vaikutti erityisesti televiestintä-, tietotekniikka- ja tietopalvelujen, kuljetuksen sekä muiden liike-elämän palveluiden tuonnin vahvistuminen verrattuna edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen.

Maksutaseen mukainen tavaravienti oli 15,2 miljardia euroa vuoden 2018 kolmannella neljänneksellä eli tavaravienti vahvistui 3 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajanjaksosta. Tavaratuonti nousi 15,4 miljardiin euroon, 8 prosenttia vuoden takaisesta. Vuoden 2018 kolmannella neljänneksellä palveluvienti kasvoi 5 prosenttia ja palvelutuonti 8 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen. Palveluvienti nousi 6,7 miljardiin euroon ja palvelutuonti 7,2 miljardiin euroon ja näin ollen palvelutase oli jälleen alijäämäinen.

Tarkemmat maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#) vuodesta 2015 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty Tullin lukuihin tehtävät lisäykset ja poistot, joiden avulla päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan.

Ensitulo kolmannella neljänneksellä

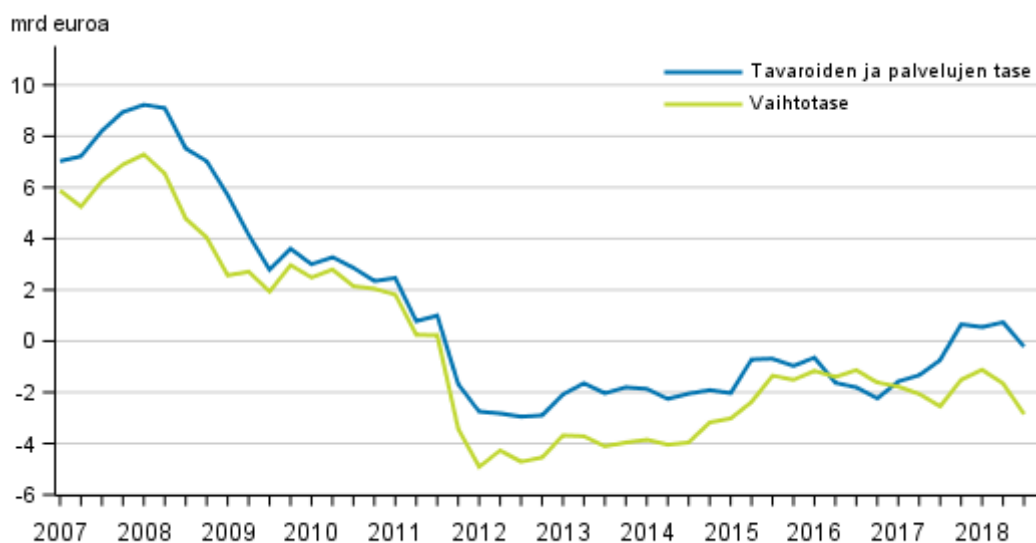
Ensitulon tili oli 0,5 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2018 kolmannella neljänneksellä. Ensitulon tili pitää sisällään Suomesta ulkomaille maksetut ja ulkomailta Suomeen maksetut palkansaajakorvaukset, sijoitustulot ja muun ensitulon. Ensitulon ylijäämä johtui pääasiassa sijoitustuloista, joihin luetaan mm. pääomakorvaukset, kuten korot ja osingot. Sijoitustuloja maksettiin Suomeen nettomääräisesti 0,3 miljardia euroa vuoden 2018 kolmannella neljänneksellä.

Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,5 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2018 kolmannella neljänneksellä.

Vaihtotase alijäämäinen lokakuussa 2018

Vaihtotase oli lokakuussa 0,2 miljardia euroa alijäämäinen. Maksutaseen mukainen tavaraviennin arvo kasvoi 3 prosenttia vuodentakaisesta. Vaihtotaseen alueristä ensitulon tili oli ylijäämäinen. Maksutaseen mukainen kauppataase, palvelutase ja tulojen uudelleenjaon tili olivat alijäämäisiä.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palvelujen tase, 12 kk liukuva summa

Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

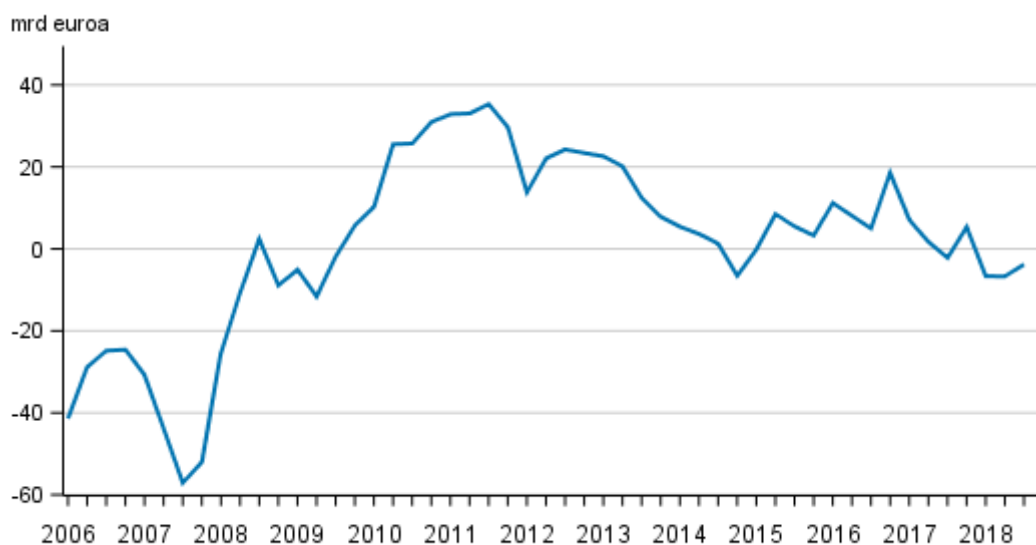
Ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui edelliseltä neljännekseltä

Vuoden 2018 kolmannen neljänneksen lopussa Suomella oli bruttosaamisia ulkomailta 658,4 miljardia euroa ja bruttovelkoja ulkomaille 662,1 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema, eli saamis- ja velkakannan erotus, oli siten 3,8 miljardia euroa negatiivinen, kun velkoja oli saamisia enemmän. Nettovarallisuus kuitenkin vahvistui verrattuna edellisen vuosineljänneksen loppuun, jolloin ulkomainen nettovarallisuusasema oli -6,7 miljardia euroa. Sekä ulkomaisten saamisten että velkojen kanta kasvoi kolmannella vuosineljänneksellä, mutta saamiset kasvoivat velkoja enemmän.

Ulkomaisten suorien sijoitusten bruttosaamiset vuoden 2018 kolmannen neljänneksen lopussa olivat 161,6 miljardia euroa ja vastaavat velat olivat 122,6 miljardia euroa, minkä seurauksena suorien sijoitusten nettovarallisuusasema oli 39,0 miljardia euroa positiivinen kolmannen neljänneksen lopussa.

Sektoreittain tarkasteltuna ulkomaiseen nettovarallisuusasemaan vuoden 2018 kolmannella neljänneksellä vaikuttivati heikentävästi lähinnä muut rahalaitokset. Päinvastaista kehitystä esiintyi monilla sektoreilla, esimerkiksi sosiaaliturvarahastoilla.

Ulkomainen nettovarallisuusasema neljänneksittäin

Muiden rahalaitosten nettovarallisuusasema heikkeni

Yrityssektorin nettovarallisuusasema pysyi lähes ennallaan vuoden 2018 kolmannella neljänneksellä verrattuna edelliseen neljännekseen ollen -90,4 miljardia kolmannen neljänneksen lopussa. Sekä yrityssectorin saamiset että velat kasvoivat hieman, mutta kasvu oli maltillista. Yrityssektorin suurimmat saamiset ulkomailta keskittyvät suoriin sijoituksiin. Näitä saamia yrityssectorilla oli 130,2 miljardia ja velkoja vastaavasti 106,6 miljardia euroa. Suorien sijoitusten nettovarallisuusasema oli yrityssectorin osalta 23,7 miljardia positiivinen.

Muiden rahalaitosten nettovarallisuusasemassa tapahtui vuoden 2018 toisen ja kolmannen neljänneksen välillä merkittävä heikennys kun -142,5 miljardista päädyttiin -149,1 miljardiin. Suurin merkitys oli talletuspankkien muiden sijoitusten, eli esimerkiksi konsernin ulkopuolisten lainojen, talletusten ja kauppaluottojen negatiivisella muutoksella. Muiden luottolaitosten nettovarallisuusasema sen sijaan vahvistui. Vahvistumisen taustalla oli arvopaperisijoitusten kannan positiivinen kasvu. Arvopapereihin luetaan esimerkiksi joukkovelkakirjat, rahamarkkinapaperit ja osakkeet. Sijoitusrahastojen nettovarallisuusasema pysyi vakaana. Sijoitusrahastoihin luetaan rahamarkkinarahastot ja yhteissijoitusyritykset. Kolmannen neljänneksen lopussa niiden nettovarallisuusasema oli 58,4 miljardia. Sekä suurimmat saatavat että velat suhteessa ulkomaihin sijoitusrahastoilla on arvopaperisijoituksissa.

Julkisyhteisöistä suurimmat nettosaamiset ulkomailta on sosiaaliturvarahastoilla, 146,3 miljardia euroa. Näistä suurin osa koostui arvopaperisijoituksista. Valtionhallinnon nettovarallisuusasema sen sijaan on negatiivinen ja oli kolmannen neljänneksen lopussa -78,1 miljardia euroa. Valtionhallinnon suurimmat velat ulkomaille ovat arvopapereihin kuuluvia joukkovelkakirjalainoja.

Rahoitustase lokakuussa 2018

Lokakuussa pääomaa virtasi nettomääräisesti Suomeen 4,7 miljardia euroa. Rahoitustaseen alieristä pääomaa virtasi ulkomailta Suomeen nettomääräisesti eniten arvopaperisijoituksina. Suomesta ulkomaille pääomaa virtasi nettomääräisesti eniten muina sijoituksina.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2018, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2018, milj. euroa.....	7
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2018, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa.....	9
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	10

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2018, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2017/Q3	2017/Q4	2018/Q1	2018/Q2	2018/Q3
Tulot	1. Vaihtotase	24889	27091	26067	27940	25864
	1.1 Tavarat	14797	15397	15410	16275	15191
	1.2 Palvelut	6395	7477	6462	6434	6716
	1.3 Ensitulo	3424	3932	3865	4984	3682
	1.4 Tulojen uudelleenjako	273	285	330	247	274
Menot	1. Vaihtotase	24515	26662	26449	30014	26683
	1.1 Tavarat	14303	15087	15044	15148	15423
	1.2 Palvelut	6676	7415	6786	7451	7225
	1.3 Ensitulo	2774	3361	3723	6602	3219
	1.4 Tulojen uudelleenjako	762	799	897	814	816

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2018, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2017/Q3	2017/Q4	2018/Q1	2018/Q2	2018/Q3
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-3634	-37026	-9813	-18049	122
	S11 Yritykset	-9138	-12805	-8510	-11095	-6941
	S121 Keskuspankki	14049	-27307	17207	-2673	5421
	S122 Muut rahalaitokset	-4862	9285	-8977	3200	8630
	S123 Rahamarkkinarahastot	74	50	-183	-19	-197
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	1575	249	2165	645	73
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	781	703	1126	-192	22
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	508	-1903	51	-129	243
	S1311 Valtionhallinto	-3636	-7627	-8582	-5280	-5541
	S1313 Paikallishallinto	71	-32	-3	-4	-4
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-3384	2496	-4302	-2615	-1681
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	326	-136	195	114	95
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	2957	-31374	-9669	-17642
S11 Yritykset		-308	-10197	-4082	-12780	-7814
S121 Keskuspankki		1067	502	-984	993	-104
S122 Muut rahalaitokset		9737	-16873	14206	2477	15582
S123 Rahamarkkinarahastot		-2	2	-10	7	-0
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		487	-123	286	370	501
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		2737	-1302	2340	638	1322
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		283	279	154	122	133
S1311 Valtionhallinto		-3983	-2684	-10900	-2991	-7158
S1313 Paikallishallinto		28	152	-22	-45	6
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-7090	-1130	-10656	-6432	-4619
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-6591	-5652	-144	-407
	S11 Yritykset	-8829	-2608	-4428	1686	873
	S121 Keskuspankki	12983	-27809	18191	-3666	5525
	S122 Muut rahalaitokset	-14599	26158	-23182	723	-6951
	S123 Rahamarkkinarahastot	76	48	-173	-26	-196
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	1088	372	1879	275	-427
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-1957	2005	-1214	-830	-1300
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	225	-2182	-103	-251	110
	S1311 Valtionhallinto	347	-4943	2319	-2289	1617
	S1313 Paikallishallinto	43	-184	18	41	-10
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	3706	3626	6354	3817	2939
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	326	-136	195	114	95

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2018, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2017/Q3	2017/Q4	2018/Q1	2018/Q2	2018/Q3
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	635958	622756	629913	637037	658363
	S11 Yritykset	140944	139103	142870	141048	143514
	S121 Keskuspankki	96567	68988	85943	83574	88655
	S122 Muut rahalaitokset	70625	79221	69305	74010	82416
	S123 Rahamarkkinarahastot	2512	2555	2366	2340	2138
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	80854	81988	81659	83213	84422
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	40423	40351	42110	43248	45344
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	32557	31065	31552	31767	32079
	S1311 Valtionhallinto	13670	13168	12696	13195	12976
	S1313 Paikallishallinto	786	761	744	741	745
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	141362	150311	145853	148943	150390
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	15658	15245	14815	14958	15683
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	638145	617429	636590	643735
S11 Yritykset		228936	220284	228494	231401	233921
S121 Keskuspankki		13180	13274	12325	13130	12876
S122 Muut rahalaitokset		218465	198876	215299	216533	231551
S123 Rahamarkkinarahastot		29	32	21	29	28
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		26734	26911	26205	27037	28115
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		46944	47480	49754	50625	53293
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		1351	1444	2998	3113	3236
S1311 Valtionhallinto		94141	95134	93655	93514	91051
S1313 Paikallishallinto		4162	4309	4058	4013	4019
S1314 Sosiaaliturvarahastot		4202	9685	3780	4341	4041
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-2186	5328	-6676	-6698
	S11 Yritykset	-87992	-81181	-85623	-90353	-90406
	S121 Keskuspankki	83387	55714	73618	70444	75779
	S122 Muut rahalaitokset	-147840	-119655	-145995	-142522	-149134
	S123 Rahamarkkinarahastot	2482	2524	2344	2311	2110
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	54120	55077	55454	56176	56308
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-6521	-7129	-7644	-7377	-7950
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	31206	29621	28554	28654	28842
	S1311 Valtionhallinto	-80471	-81965	-80959	-80319	-78075
	S1313 Paikallishallinto	-3376	-3548	-3314	-3272	-3274
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	137160	140626	142072	144602	146349
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	15658	15245	14815	14958	15683

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa

	Vuosi 2017	12 kk:n liukuva summa	2018/09	2018/10
1. Vaihtotase	-1 507	-3 748	-355	-168
1.1. Tavarat	1 709	1 298	-19	-36
1.2. Palvelut	-1 058	-1 947	-108	-133
1.3. Ensitulo	-107	-894	-52	184
1.4. Tulojen uudelleenjakso	-2 052	-2 205	-176	-183
2. Pääomatase	178	185	15	15
3. Rahoitustase	-4 724	-3 136	5 265	-4 739
3.1. Suorat sijoitukset	-1 837	6 566	-861	-89
3.2. Arvopaperisijoitukset	4 809	-10 987	3 729	-4 265
3.3. Muut sijoitukset	835	2 389	1 989	388
3.4. Johdannaiset	-8 142	-1 039	352	-720
3.5. Valuuttavaranto	-390	-64	56	-53
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-3 395	427	5 605	-4 587

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetyksensä mukaan.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskutuksen tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositason lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Hanna Björklund 029 551 3296

Risto Sippola 029 551 3383

Vastaava tilastojohtaja:

Ville Vertanen

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

ISSN 2342-3463 (pdf)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi